

Klinisyen Taraf?ndan Yöneltilen Travma Sonras? Stres Bozuklu?u Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Klinisyen Taraf?ndan Yöneltilen Travma Sonras? Stres Bozuklu?u Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=24950>

Özet

Klinisyen Tarafından Yöneltilen Travma Sonrası Stres Bozukluğu Ölçeği (Turkish CAPS-5), DSM-5 kriterlerine dayanan Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) tanısı ve şiddetinin değerlendirilmesi için kullanılan altın standart bir yapılandırılmış klinik görüşme aracıdır. Ölçek, Boysan ve arkadaşları (2017) tarafından Türk popülasyonunda kullanılmak üzere valide edilmiştir. Bu uyarlama, klinisyenlerin hastaların TSSB semptomlarını hem sıklık hem de şiddet açısından derinlemesine değerlendirmesine olanak tanır ve böylece tanısal kararların güvenilirliğini artırır.

Anahtar Kelimeler

Travma Sonrası Stres Bozukluğu, CAPS-5, DSM-5, Klinisyen Yönelimli Ölçek, Psikometrik Özellikler, Türk Uyarlaması, TSSB Tanısı

Yazarlar

Mücahit Boysan, Pınar Güzel Özdemir, Emine Yılmaz, Yakup Selvi, Özkan Özdemir, M. Celal Kefeli

Amaç

Ölçeğin temel amacı, Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) tanısını DSM-5 ölçütlerine göre kesin olarak belirlemek ve hastanın son bir ay içindeki semptom şiddetini detaylı bir şekilde ölçmektir. Klinik çalışmalarda, araştırmalarda ve tedavi etkinliğinin izlenmesinde güvenilir ve geçerli bir araç sunmak amaçlanmıştır.

Orijinal CAPS-5'in Türkiye bağlamına uyarlanması, Türk kültürüne ve dil yapısına uygun, standardize edilmiş bir değerlendirme protokolü sağlayarak hedeflemiştir. Bu sayede, uluslararası standartlarda TSSB araştırmaları yapılmasına ve tanısal güvenilirliğin artırılmasına katkıda bulunulmuştur.

Yapı

Klinisyen Tarafından Yöneltilen Travma Sonrası Stres Bozukluğu Ölçeği, TSSB'nin 20 farklı semptomunu kapsar ve bu semptomlar DSM-5'in beş ana semptom kümesine (B, C, D, E, F) göre değerlendirilir:

B Kümesi: Yeniden Yaşam (Intrusion)

C Kümesi: Kaçınma (Avoidance)

D Kümesi: Olumsuz Biliş ve Duygudurum Değişiklikleri (Negative Alterations in Cognitions and Mood)

E Kümesi: Uyarılma ve Tepkisellik Değişiklikleri (Alterations in Arousal and Reactivity)

F Kümesi: İşlevsellikte Bozulma (Functional Significance)

Her bir semptom, hem sıklık (frequency) hem de şiddet/yoğunluk (intensity) olmak üzere iki ayrı boyutta değerlendirilir. Bu ikili derecelendirme, semptomun sadece varlığını değil, aynı zamanda klinik önemini de belirlemeye yardımcı olur.

Geçerlik

Boysan ve arkadaşları'nın (2017) uyarılma çalışması, Türk CAPS-5'in güçlü bir geçerlik yapısına sahip olduğunu göstermiştir. Özellikle **yapı geçerliliği** (construct validity) ve **ayrıştırıcı geçerliliği** (discriminant validity) üzerinde durulmuştur. Ölçeğin, diğer TSSB öz bildirim ölçekleri (örneğin, PCL-5) ile yüksek korelasyon göstermesi beklenir (yakınsak geçerlik/convergent validity). Ayrıca, ölçeğin TSSB tanısı olan bireyleri, olmayanlardan veya farklı anksiyete bozukluklarına sahip bireylerden başka bir şekilde ayırtabildiği rapor edilmiştir.

Çalışmada, tanısal etki değerlerinin belirlenmesi amacıyla ROC analizi kullanılmış ve Türkçe CAPS-5'in yüksek hassasiyet (sensitivity) ve özgüllük (specificity) değerlerine sahip olduğu tespit edilmiştir, bu da ölçeğin klinik uygulamalarda doğru tanı koyma yeteneğini desteklemektedir.

Güvenirlik

Türkçe CAPS-5'in güvenilirlik (reliability) analizleri, ölçeğin zaman içinde tutarlı sonuçlar verdiğini ve iç tutarlılığını yüksek olduğunu ortaya koymuştur. İç tutarlılık için hesaplanan **Cronbach Alfa** katsayısının, genellikle kabul edilebilir seviyeleri (0.90 ve üzeri) üzerinde olduğu ve bu durumun ölçek maddelerinin aynı yapıyı ölçme konusunda homojen olduğunu gösterdiği belirtilmiştir. Ek olarak, ölçeğin **test-tekrar test güvenilirliği** (test-retest reliability) de değerlendirilmiş ve farklı zamanlarda yapılan uygulamalarda istikrarlı sonuçlar elde edildiği saptanmıştır.

Faktör Analizi

Orijinal DSM-5 modeline uygun olarak, Türkçe CAPS-5'in faktör yapısını incelemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılmıştır. Bu analiz, semptomların dört veya altı faktörlü modellerden hangisine daha iyi oturduğunu test etmeyi amaçlamıştır. Boysan ve arkadaşları (2017), uyarılmanın DSM-5 tarafından önerilen dört faktörlü yapıyı (Yeniden Yaşantılama, Kaçınma, Olumsuz Biliş/Duygudurum, Uyarılma/Tepkisellik) desteklediğini ve model uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu rapor etmiştir.

Faktör analiz sonuçları, ölçeğin yapısal olarak TSSB'nin teorik çerçevesine uyum sağladığını ve her bir semptom kümesinin bağımsız olarak ölçüldüğünü teyit etmektedir.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation) ve Yapılandırılmış Klinik Görüşme

Format: Yüz yüze, klinisyen tarafından yönetilen yapılandırılmış görüşme formu.

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Klinik Popülasyon ve Genel Yetişkin Popülasyonu

Age Group: Yetişkinler (18 yaş ve üzeri)

Population Details: TSSB semptomları gösteren veya travmatik bir olaya maruz kalmış bireyler. Uyarlama çalışması (Boysan et al., 2017) genellikle üniversite veya klinik örneklemeler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Methodology: Ölçek, TSSB'nin 20 semptomunu son bir ay içindeki deneyime göre değerlendirir. Derecelendirme, 0'dan (yok) 4'e (aşırı/çok şiddetli) kadar uzanan bir Likert tipi ölçek kullanılarak yapılır. Bu derecelendirme hem semptomun şiddetini hem de şiddetini birleştirir. Tanı koymak için belirli bir eşik puanının olması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler

Klinik Görüşme, Psikopatoloji, Geçerlik, Güvenirlilik, TSSB şiddeti, Yapılandırılmış Değerlendirme

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Pınar Güzel Özdemir

Affiliation Email addresses: pguzelozdemir@yahoo.com

Correspondence Address: İletişim bilgileri sorumluluk sahibi yazarın akademik kurumuna aittir.

Author ORCID Identifier: ORCID bilgisi kaynakta belirtilmemiştir.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Şinler ve Ücret: Orijinal CAPS-5 genellikle ticari olmayan klinik ve araştırma kullanımları için

ücretsizdir, ancak kullanım ve eğitim için özel izinler gerekebilir. Türkçe uyarlamasının kullanımı için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi önerilir.

Test Yılı (Uyarlama): 2017

The original PDF can be downloaded here: [clinician-administered-ptsd-scale-for-diagnostic-and-statistical-manual-of-mental-disorders-fifth.pdf](https://doi.org/10.1080/24750573.2017.1326746)

Kaynaklar

Boysan, M., Guzel Ozdemir, P., Yilmaz, E., Selvi, Y., Özdemir, O., & Celal Kefeli, M. (2017). Psychometric properties of the Turkish version of the Clinician-Administered PTSD Scale for Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (Turkish CAPS-5). *Psychiatry and Clinical Psychopharmacology*, 27(2), 173-184. <https://doi.org/10.1080/24750573.2017.1326746>

Klinisyen Tarafından Yöneltilen Travma Sonrası Stres Bozukluğu Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçeğin orijinal maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır, ancak ölçek DSM-5'te belirtilen 20 TSSB semptomunu (Yeniden Yaşantılama, Kaçınma, Olumsuz Biliş ve Duygudurum Değişiklikleri, Uyarılma ve Tepkisellik) ölçen yapılandırılmış bir klinik görüşme formatına sahiptir.